

Q. D. B. V.

ACTUM GRATULATORIUM

De

190.

TEMPLOS
ZITTAVIENSIMUM,

IN HONOREM

NOVI CONSULIS

PAROCHIALIS TEMPLI

QVOQ;

SUPREMUS CURATOR

EST

ad d. 13. Septembr. M DC LXXXIX.

SUB MODERAMINE

CHRISTIANI WEISII, RECT.

EXHIBEBUNT

JEREMIAS BALTHASAR Fritsch / Grünberg. Siles.

ANTONIUS Junge / Hamburgensis.

CONRADUS Wittscheibe / Custrin-Marchic.

CHRISTIANUS-HENRICUS de Detwitz / Nobil. Pomer.

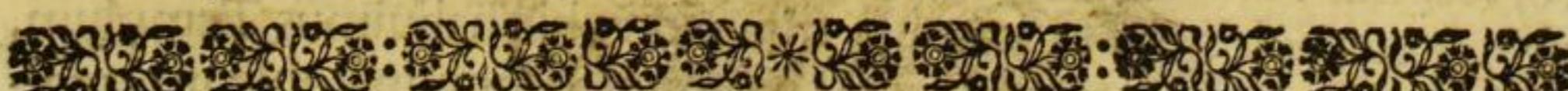
JOANNES CHRISTOPHORUS ALBERTI,

CHRISTIANUS-Gottfried ALBERTI, } Lipsiens.

Qvibus accedent

AUGUSTUS Just / Zittaviensis.

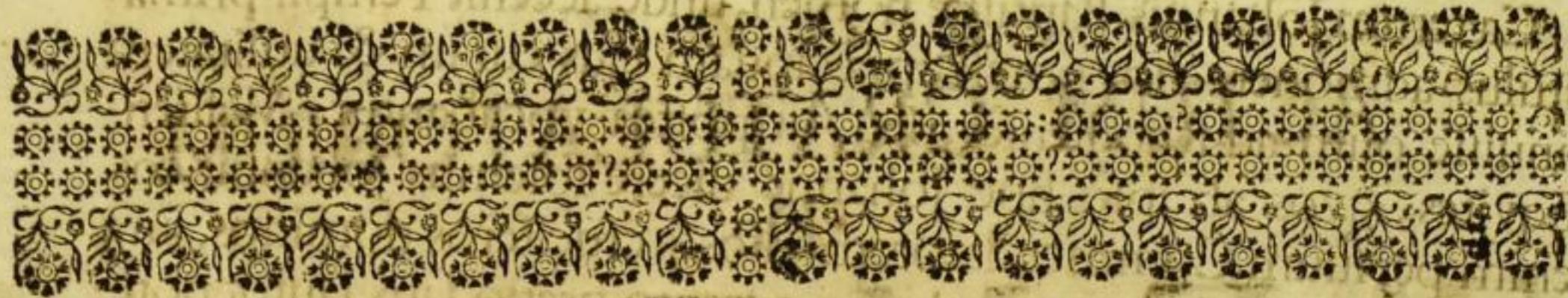
JACOBUS FRIDERICUS Gerber / Zitt.

ZITTAVIÆ,

Typis Michaëlis Hartmanni.

CCLV

Anno superiore, cum ad CONSULEM, novo regimini admotum, dirigenda esset consveta Gymnasi gratulatio; Is autem simul esset SCHOLARCHA supremus, qvi vel hoc nomine præscribere videretur argumentum, Rep. literaria dignum: nonnulla proferre meminimus, de METHODO STUDIORUM, qvam Scriptor Gallus, non inferioris ordinis, paulo ante sic orbi erudito commendavet, ut aliqua nostris studiis convenirent, aliqua commodius explicata, non omnino repugnarent. Nec ingratam fuisse nostram hanc operam, qvæ bene mereri vellet de studiis h. e. de præcipuo reip. ac posteritatis fulcro, variis tum documentis demonstratum fuit.

Nunc ubi ad novam pietatem nos allicit Vir Nobilissimus, septimum hac vice CONSUL, ac simul Parochialis Templi supremus CURATOR: non alienum ab ipsius tum dignitate tum felicitate fuerit, aliqua proferre ad rem ecclesiasticam spectantia. Nam si precibus in templo fusis adjuvari solent graviores Magistratum conatus: Illi non diplicebit loci tam salutaris recordatio. Si vicissim, proprii velut nexu, Templum & Scholam constringi videmus, ut in expediendis passim ceremoniis, ipsa juvenum nostrorum cantica requirantur: qvis, ē cœtu scholaftico, domum toties sibi commendatam respicere, vel deprædicare nolit?

Adde qvod singularem & admiratione dignam habemus Templi primarii mentionem, si cogitemus anno jam P. C. N. 1021. inibi sepulchrum fuisse datum Zittaviae s. Sidoniae, ut verba Epitaphii olim legebantur, *Christianissimo Principi Manfredo nuptæ*. Sive enim fuit Micislai Poloni filia, sive originem habuit Pomeranicam; Manfredus certè, hujus regionis dominus, lineam agnovit Witkindeam, seu ut speciatim is ramus appellatur, Ringelheimensem: nam si Marchoio nonnunquam vocatur Brandenburgicus, crediderim ab Imperatore missum, ut in eo Marchionatu suprenium ageret belli ducem: ac proinde tantum Heroëm in exiguo sacello, vel templo prorsus obscurō, recondi voluisse personam prosapia & connubio splendidissimam, vix est cur nobis persuadeamus. Ita citius hic habuimus Templum, qvam justam civitatem: si, qvod communi omnium consensu creditur verissimum, Ottocarus Bohemiæ Rex anno demum, 1255. mœnium prima jecit fundamenta; si postea filius ejusdem Wenceslaus ad augmenta Privilegorum, ipsiusq; oppidi cultum aliquanto meliorem, insignes suas curas conferre dignatus est.

Cœ-

Cæterum Johannis Baptistæ nomen, unde accessit Templi prima-
rii titulus admonere nos potest, præcipuam ejus curam & utilitatem
pertinuisse olim ad Rhodienses, seu, ut postea vocabantur, Meliten-
ses Eqvites, qvos ab ipso hoc Johanne dicere solemus Johanniticos.
Illi enim persuum Commendatorem, aliosq; cruciferos dominos, jura
sua tamdiu administraverunt, donec accepto pretio satis lauto, pote-
statem hanc in manibus Nobiliissimi Senatus relinqverent.

Interim sub Archiepiscopatu Pragensi, sub Archidiaconatu Bo-
leslaviensi, Decanatus erat Zittaviensis, ad quem Balbinus in *Libro Mi-
scellaneorum Parochiali* refert triginta tres Plebanos, qvorum Ecclesiæ
nominibus nondum prorsus incognitis recensentur *Advocati villa*,
Heinrici villa s. Alba Ecclesia, *Cruciferi in ipsa Sittavia*, *Henrici villa*
Ecclesiæ Rombergensis, *Sifridi villa*, *Ruperti villa*, *Yvva*, *Ronberg*,
Reichenauv, *Wernoldi villa*, *Heinuvald*, *Henrici villa*, *Friderici villa*,
Schonovv magnum, *Wytigendorf*, *Ostravia*, *Grunovv*, *Kœnigehein*,
Seibotonis villa, *Reichenberg*, *Rochliz*, *Schonovv parvum*, *Weczels-
vvald*, *Krocزوia*, *Wetavvia*, *Bertrandi villa*, *Conradi villa*, *Udr-
vuz*, *Tirchovv*, *Wogtsdorff*, *Pulchra Tilia*, *Grot*, *Heinrici villa*
Scriptoris. Cæterum hos Cruciferos s. Johanniticos multis in cau-
sis fuisse exemptos, ex eo patet Balbini indice. Cum enim anno 1384.
per universum Bohemiæ regnum colligerentur decimæ Ecclesiasticæ,
ab his Cruciferis nihil solutum est. Fuisse autem hujus Decanatus s.
Districtus aliquam existimationem, inde clarum est, qvod Capitulum
Pragense, cum anno 1421. Conradus Archiepiscopus, cuin insigni Ca-
nonicorum numero partibus accessisset Hussiticis, reliquias suas per
aliquod tempus Zittaviæ servaverit. Exhibit idem Balbinus *Miscel-
lan*, *Decad. I. Lib. VI. pag. 156. seqq.* literas Capituli nomine ad Pon-
tificem & ad Archidiœcœlin Bohemicam Zittaviæ scriptas.

At cur post Lutheri reformationem anno 1521. Commendator,
qui nominandorum Concionatorum haberet jus, fieri pateretur, ut po-
meridiana concio M. Laurentio Heidenreichio concederetur, hactenus
qvidem per 12. annos Prædicanti pontificio, tum vero Lutheri parti-
bus addicto, sœpe miratus sum. Sed, si à divina providentiâ dicesse-
rim, cui referenda sunt eorum temporum miracula, magnam mihi
lucem accendit Illustris Seckendorfius in *Historia Lutheranismi* pag.
355. Ejus enim hæc sunt verba: *In Bohemia & Silesia, et si Ludovi-
cus Rex Luthero infensus esset, Georgii tamen Marchionis Bran-
denburgici, qui regia aula Magister erat, & favere Luthero cœpe-
rat, opera florere incipiebat Evangelica doctrina.*

Neq; tamen prorsus qvieta fuit hujus concionatoris conditio, quo
minus & ipse turbaretur, & auditores varias interdum molestias de-
vorare cogerentur: donec anno 1540. prima compositionis affulgeret
spes, & Commendator variis modis delinitus, Senatui pleniores ali-
quam potestatem indulgeret. Fallor an ominis loco referri potest, qvod
co-

codem anno versus Aulam Crucis s. Commendatoris domum Tem-
pli paries insignem ruinam passus est. Certè postquam elapsi essent
anni triginta, Commendator hic habitare & regnare desiit, destructioq;
ipsius habitaculo successit Gymnasium & Rectoris domus.

Templi autem res qvod attinet, anno 1545. cum antea pomeridiana concionibus vacasset *Casper Heubelius*, revocatus *Heidenreichius*, olim à Commendatore ejectus, & Lembergenium hactenus Pastor, matutinis qvoq; concionibus adhibitus est. Anno 1550. numerus Concionatorum factus est ternarius, donec quartus & quintus accederet, ac civium excrescens numerus, alterius etiam templi necessitatem demonstraret.

Hujus generis multa secum reputabunt declamatores nostri, tanto qvidem libentius, qvod nullibi promptiorem gratulandi & beneominandi materiam deprehendunt.

Qui primo loqvetur, originem Templi, quantum per antiquitas tenebras licuerit, persecuturus est.

Alter Reformationis difficultatem ac faustum postea successum mirabitur.

Tertius conservatam hactenus, sub inclito SAXONUM Regime, felicitatem deprædicabit.

Quartus ad structuram, Musicam, aliumq; splendorem respiciet.

Quintus purioris doctrinæ custodiam & culturam, velut exquisitissimum Templi ornamentum, commendabit.

Sextus è singulis Templorum Zittaviensium nominibus vovendi & precandi captabit occasionem.

Septimus, ne DEUS immittere velit eam devastationem, qvam in tractibus Rhenanis innumera tempa jām experiuntur, devotis precibus contendet.

Epilogus tum ad Nobiliss. GIRISIUM, tum ad reliquos Senatorii Ordinis Patres optandi suam convertet pietatem.

Eqvidem ejus generis omnia sunt, ut displicere nequeant, Christianis, Magistratibus, Zittaviensium Fautoribus & Amicis, omnibus deniq; Oppidi laudatissimi clientibus. Qvamobrem, ad diem Martis post secundam pomeridianam, freqventi & benigno Auditorio comprobatum iri debitum hoc & à gratis animis profectum officium, ita confidimus, ut, tanquam in re certissima, reciprocum five observantiam five promptitudinem polliceri non dubitemus. Servet DEUS Ecclesiam, & in ea Ecclesiæ Seminarium, qvod è pristina Crucis aula fuit progressum. Sic salvum & lætum fore Magistratum, salvos &

lætos cives, non desperamus. P. P. Dom. XIV. post. Tri.

M DC LXXXIX.

(O)